

Rasepresentasjon

Dalmatiner

TEKST | Norsk Dalmatiner Klubb (NDK)
ved Tyge Greibrokk
FOTO | Medlemmer av NDK

HISTORIE | Dalmatineren er en meget gammel rase, men ingen vet hvor gammel. Det er sannsynlig at den har sin opprinnelse i det østlige Middelhavsområdet, og at den ble spredd til India og senere til Italia, Frankrike og England, muligens med omstreifende sigøynere. Opprinnelig var nok sannsynligvis dalmatineren, som andre gamle raser, en jakthund, men nå finnes det ikke så mye jaktegenskaper i behold. Først og fremst på grunn av navnet er Kroatia (Dalmatia) nå regnet som rasens opprinnelsesland, selv om realiteten i dette er svært omstridt. I et brev fra den slovenske dikteren Jurij Dalmatin på slutten av 1500-tallet viser han til de "tyrkiske hundene" han har fått, som folk har begynt å kalle dalmatinere, men hvorvidt disse så ut som våre dalmatinere, vet vi ikke. I et kloster i Zaostrog i Kroatia skal det finnes et veggmaleri av en dalmatinerliknende hund, datert ca 1710. Enda tidligere viser en avbildning i Firenze fra ca 1360 en hund av dalmatinerstype, og prikkede hunder er avbildet helt tilbake til det gamle Egypt, uten at vi skal trekke noen slutninger av det. Siden dalmatinerne kom til England for over 250 år siden, har England fungert som rasens hjemland og vår standard (FCI-standarden) er i hovedsak basert på den engelske dalmatinerstandarden.

Dalmatineren kom også tidlig til USA. George Washington, landets første president, oppdrettet "coach dogs", sannsynligvis dalmatinere. I England fungerte dalmatinerne først og fremst som vakthunder og ledsagerhunder til

hestetrukne vogner tilhørende de høyere klasser. En dalmatiner skulle kunne følge vognene over lengre avstander og måtte derfor ha en anatomi og utholdenhet som egnet seg for dette. Fra denne virksomheten kommer navnet "the coach dog", som dalmatineren ofte ble betegnet som i England. Tilknytningen til hester finnes den dag i dag, og mange hesteeiere kombinerer hestehold med dalmatinere.

Til Norge kom de første dalmatinere sannsynligvis på slutten av 1800 tallet. På utstilling ble den første dalmatiner i Norge vist i 1906. I den første halvdel av det nittende århundret er det bare kjent et lite oppdrett av dalmatiner. Etter 2. verdenskrig ble det importert hunder fra Danmark, England, Finland og Sverige. I ettertid er det klart at ikke alle var hva vi i dag ville karakterisere som god kvalitet. Den første store oppdretter i Norge var Lillian Gustafsson med 30 kull i kennel Bamselia i tiden 1957-1979. Ingen av disse kunne ha hevdet seg i konkurranse med våre nåværende hunder, hverken anatomisk eller mentalt, og ingen Bamselia-hunder finnes på norske avslinjer i dag. Til langt ut i åttiårene hadde dalmatinere et nokså frynsete rykte i vårt land. De norske dalmatinere anno 2006 har imidlertid bakgrunn fra importerte hunder i de siste 25 år fra England, Sverige og Finland. Årlig registreres ca 200 dalmatinervalper i Norge. Flere av de betydeligste oppdretterne i dag startet sitt oppdrett ved begynnelsen av 1980-årene.

EGENSKAPER | Dalmatineren er en middels stor hund, med mankehøyde ca 54-59 cm for tisper og ca 58-63 cm for hanner. Standarden sier at høyden helst ikke skal overskride 61 cm. Tispene veier ca 24-30 kg og hannene ca

28-35 kg. Norske dalmatinere er ofte litt kraftigere enn mange hunder fra sydlige land.

HELHETSINTRYKK | I Norsk Dalmatiner Klubbs rasekompendium blir dalmatineren beskrevet slik (noe forkortet): Dalmatineren er en iøyenfallende og harmonisk hund, med stor utstråling og sjarm, en hund det er godt å hvile øynene på, ikke minst under bevegelse. Prikkene er dens varemerke, men en vakker tegning krever også korrekt anatomi. Dalmatineren skal være en kraftfull hund, men ikke uten en viss eleganse, som dessuten beveger seg effektivt og uanstrengt.

AKTIVITET | En dalmatiner vil gjerne ha eiere som liker å være ute. Den er en relativt aktiv hund som må få utløp for sin aktivitetstrang ute, enten med å gå på "snusetur" eller få en løpetur i det fri, minst en gang om dagen. I tillegg må den som alle andre hunder få anledning til å gjøre fra seg om morgenen og om kvelden. Lengden på den daglige mosjonen er det eieren som bestemmer. Ingen dalmatinere har behov for timelang mosjon, med mindre de blir vennet til det, men en dalmatiner som får nok mosjon/aktivitet blir en rolig hund inne i huset. Unge, sterke hanhunder kan med fordel også trimmes med sykkel, i travtempo, aldri galopp. Dalmatineren liker å være med deg overalt, i byen, i bilen og på fjellet, både sommer og vinter. Den er rask og utholdende og er en god turkamerat. Det eneste værret den ikke liker er plaskregn. Da kan turen gjerne utstå til senere.

Som korthåret hund trekker dalmatineren lite smuss til huset, og den er selvsensende. Selv når den kommer fra tur i skogen om høsten og

1. Dalmatineren liker å være med deg overalt, i byen, i bilen og på fjellet, både sommer og vinter. 2. Dalmatineren er en korthåret hund med karakteristiske svarte eller brune (leverbrune) flekker på hvit bunn. 3. Valpene fødes hvite og de karakteristiske prikkene kommer fram etterhvert. 4. Dalmatiner har lett for å lære, men er samtidig lur og benytter enhver anledning til å utnytte dine svake sider.

ser rimelig møkkete ut, er det bare å sette den på plassen sin. Om en halv time er den like ren som da den gikk ut.

UTSTILLINGER | I forhold til utbredelsen er dalmatineren en betydelig rase i utstillingsringen. På de største utstillingene i Norge deltar opptil 100 dalmatinere. Her må den bl.a. demonstrere sin evne til effektive bevegelser, noe som var en nødvendighet for en "coach dog". Mange dalmatinereiere er flinke til å delta på utstillinger, men å vise en dalmatiner godt i utstillingsringen krever konsentrasjon og samarbeide mellom eier (handler) og hund. Nybegynnere bør delta på lokale gruppetreff og andre arrangementer hvor de kan lære det mest elementære.

ADFERD | En dalmatiner er nysgjerrig og vil gjerne være med på alt som dens eier foretar seg. Når du lager middag, følger den intenst med på alt og rydder raskt og effektivt bort smuler og søl på golvet. Dersom du har satt den stekte kyllingen litt for lett tilgjengelig på benken, vil den gjerne kontrollere om den er riktig stekt. Når du har plantet tulipanløk, vil den gjerne undersøke om de er kommet i riktig jorddybde. Kort sagt, den følger med på alt du gjør og den er smart nok til å lure deg, hvis den får en anledning.

I forhold til barn er dalmatineren snill og overbærende og tåler mye. Men, som for alle hunder skal man aldri la små barn få anledning til å plage hunden.

Dalmatineren vil gjerne gjøre noe for deg, dersom du kan finne noe den trives med. En hund vi kjenner bærer avisen fra postkassen hver morgen. En annen får bære sitt eget

bånd på slutten av hver "snusetur". Sportrening, agility og lydighetstrening trives alle med. Noen er flinke med tricks (rull rundt, ligg død, sitte bamse etc). Samtlige dalmatinere trives i bil og som regel også i båt. Noen trives med å svømme, mens andre helst ikke strekker det lenger enn en vassetur, for dalmatineren er ingen retriever.

En så stor og aktiv hund som dalmatineren har behov for skikkelig oppdragelse. Den er lett å lære ting, men er samtidig lur og benytter enhver anledning til å utnytte eierens svake sider. Den må behandles med tålmodighet og bestemthet, men må aldri taes unødig hardt. Lydighetstrening er et "must" for alle valpekjøpere. Dalmatineren er lett lært, men blir aldri noen border collie i lydighetsringen. Hander trengte ofte mer autoritet enn tisper. Endel hanhunder vil gjerne morske seg overfor andre hanhunder. Med lite sosialisering og lite lydighetstrening kan det da bli et problem for eieren.

Dalmatineren er kjent for sitt smil. Noen smiler så man ser både tenner og tannkjøtt fra øre til øre, mens andre bare har et lite skjevt smil på den ene siden. Smilet fungerer blant annet som en velkomsthilsen når eieren kommer hjem, og noen dalmatinere kan til og med smile på kommando.

BRUKSOMRÅDE | Som en generell karakteristikk er dalmatineren en grei og omgjengelig familiehund. I tillegg er den for mange også en trygg vakthund. Den hører når folk eller biler nærmer seg huset lenge før du selv hører det, og den kan varsle om at det kommer noen på døren før de ringer på. Den har også god nese

og mange er utmerkede sporhunder. Noen enkelthunder er trent til å bli både ettersøks-hund, lavinehund, førerhund og narkotika-hund, men de fleste er vanlige familiehunder. Mange kan trenes til å bli gode trekkhunder til snørekjøring på ski eller til å bære kløv og flere hevder seg både i agility og lydighet.

PELS | Dalmatineren er en korthåret hund med karakteristiske svarte eller brune (leverbrune) flekker på hvit bunn. Flekkene (prikkene) skal helst være av ca 2-3 cm i diameter, noe mindre på hode og ekstremiteter. Begge farger er like akseptert, men bare med én farge på en hund. Siden den har et gen for svarte flekker som er dominant i forhold til brunt, er de fleste dalmatinere svartflekket. En eller flere brune flekker på en ellers svartflekket hund er en fargefeil, men forekommer svært sjelden. En annen feil, som heller ikke forekommer ofte, er gule flekker.

Forøvrig er pelsen blank, med god kontrast mellom flekkene og den hvite grunnfargen.

Som de fleste hunder røyter også dalmatineren. En god børsting ute (med en gummi-børste), en gang i uken, er å anbefale. Annet pelsstell er det ikke behov for. På grunn av de korte hvite hårene, velger dalmatinereiere gjerne lysere farger på tøyett sitt. Svarte ulldresser gir merarbeide for eieren.

Siden hunden gjerne vil være der hvor du er, må du bestemme deg for hvilke møbler den får lov til og ikke får lov til å bruke, og være konsekvent.

En korthåret hund må holdes i bevegelse når det er kaldt om vinteren, men dalmatineren har

BLA ▶

ingen problemer med å være med oss overalt på skiturer. Som en korthåret hund har den mindre problemer med såre poter i snøen enn langhårede hunder.

HELSE | Sammenliknet med de fleste hunderaser er dalmatineren både mentalt og fysisk en sunn hund. Som i alle store raser finnes hoftedeledsdisplasi også hos dalmatiner, men i begrenset utstrekning. Ca 3-4% av alle dalmatinere er døve ved fødselen. Dette er en arvelig defekt, men seriøse oppdrettere sørger alltid for at disse blir avlivet hos veterinær. Døve hunder kan reagere ukontrollert på situasjoner som er uproblematisk for hørende, og skaper vansker for seg selv og eierne.

Dalmatinerens stoffskifte medfører at nyrene skiller ut urinsyre, på samme måte som hos mennesker og aper, men forskjellig fra de fleste andre pattedyr. Det innebærer mulighet for dannelse av urinstein i blæren. Noen hanhunder får dette som et problem og enkelte må da gå på medisiner. De aller fleste har ingen urinsteinproblemer, men dalmatinere bør alltid ha tilgang på vann og bør ikke føres med høyproteinfôr og heller ikke fôr basert på innmat.

Hudproblemer, ørebetennelser og allergier finnes hos dalmatiner, som hos andre hunderaser, men ikke i uforholdsmessig stor grad. Øyesykdommer, som er et problem i mange raser, finnes praktisk talt ikke hos dalmatiner. Norsk Dalmatiner Klubb og klubbens avlsråd har i alle år vært svært aktive når det gjelder å unngå helseproblemer og redusere sannsynligheten for at vi skal få nye arvelige sykdommer.

AVL OG OPPDRETT - AVLSINDEKSER |

Norske dalmatineroppdrettere er i hovedsak seriøse med god kunnskap om rasen og dens kvaliteter. På linje med oppdrettere i andre nordiske land er vi kjent for åpenhet om våre hunders kvaliteter og mangler. Men, som overalt i alt hundehold finnes det også noe oppdrett av dalmatinervalper hvor oppdretterne kunne ha lagt mer omtanke i valget av avlshunder. Det er uten tvil mer risikabelt å kjøpe valp fra oppdrettere som hverken har tidligere erfaring og som heller ikke samarbeider med klubben (NDK). Siden størsteparten av informasjonen om valper nå foregår via Internett, er det i dag mye vanskeligere for klubben å holde kontroll med useriøs avl.

Som den aller første hundeklubb i Norge arbeider klubben nå, i samarbeid med professor Morten Bakken ved Universitetet for Miljø og Biovitenskap på Ås, med å utvikle helt nye avlsindekser for avlshunder, som skal kunne fortelle noe om hvilke egenskaper den enkelte hund kan forventes å ha i forhold til avl, både når det gjelder helse og adferd. Når disse avlsindeksene etter hvert kan taes i bruk, vil forhåpentligvis valget av avlshunder bli mer basert på fakta enn på synsing.

NORSKE DALMATINERE I UTLANDET |

Norske dalmatinere har i dag høy kvalitet, målt med internasjonale mål. Dette har da også resultert i at norske hunder eksporteres som avlshunder til stadig flere land, både innen Europa og utenfor, og at sæd fra de beste hanhundene er ettertraktet vare hos mange oppdrettere. Men, de som måtte tro at det er mye penger å hente på dette, bør tro om igjen. Det er bare noen få som er etterspurt, og de må

ha vist sin verdi gjennom utallige utstillinger og gjennom avlsresultater. En av de nålevende norskoppdrettede hanhundene er i tillegg til å være champion i ti land, europeisk vinnerhund, verdensvinner, mestvinnende dalmatiner i England, vinner av CRUFTS-utstillingen i England, i tillegg til BIS på 16 spesialutstillinger i ni land inkludert de store engelske spesialutstillingene. En slik seiersrekke får man ikke til uten store investeringer i både tid og penger.

HVEM PASSER DALMATINEREN FOR?

- Single personer eller familier som innser at det krever tid og tålmodighet dersom man skal anskaffe et nytt familiemedlem som er kommet for å bli i 10-15 år.
- Familier som ikke gir hovedansvaret for hunden til mindreårige barn, men hvor de voksne tar ansvaret dersom barna får andre interesser.
- Mennesker i byen eller på landet som aktiviserer hunden hver dag uansett vær, som trives med å ha hunden inne og som ikke binder den på tunet hele dagen til irritasjon for alle som går forbi.
- Personer som har ambisjoner i utstillings-sammenheng eller til bruksegenskaper, men som likevel aksepterer hunden som den er, om valpen ikke skulle utvikle seg slik man håpet.
- Mennesker som kan smile bredt når de finner to hvite hår i smørskålen. ■

1. Dalmatineren er kjent for sitt smil. Noen kan til og med smile på kommando. 2. En så stor og aktiv hund som dalmatineren har behov for skikkelig oppdragelse. 3. Dalmatiner har også god nese og kan brukes til sporarbeid. Her en viltsporchampion. 4. Prikkene er dalmatinerens varemerke, men som alle raser skal man sette seg i dens egenskaper og ikke anskaffe seg dalmatiner kun pga utseendet. 5. og 6. Dalmatineren er en aktiv hund som trives godt i agilityringen. 7. Dalmatiner er en stor rase i utstillingsringen og på de store utstillingene kan man se opptil 100 hunder i ringen. 8. Dalmatineren er relativt aktiv hund som må få utløp for sin aktivitetstrang ute.

BLA ►

fakta

Fra 1973 til 1985 var dalmatinereierne organisert i Klubben for større selskaphundraser (KSS), men fra 1. januar 1986 har vi hatt vår egen klubb, Norsk Dalmatiner Klubb (NDK).

I løpet av disse 20 årene har medlemstallet steget fra ca 200 til ca 600. Klubben har et avlsråd som er oppnevnt av styret. Medlemmer i NDK er automatisk også klubbmedlem i Norsk Kennel Klub og får derfor Hundesport hver måned, samt NDKs medlemsblad, Dalmatiner Nytt fire ganger i året og klubbens årbok. NDK er også aktivt medlem av det europeiske samarbeidsorganet for dalmatinerklubber (ECDC).

Klubben har 14 distriktsrepresentanter som står for lokale arrangementer.

Hvert år arrangeres en stor spesialutstilling for dalmatinere (med stort cert) og flere ordinære utstillinger landet rundt. Klubben organiserer også årlige konkurranser for mestvinnende oppdretter og mestvinnende dalmatiner på utstilling, i lydighet og i agility.

Avlsrådet gir råd til nye oppdrettere om valg av hanhund til parring. Det innhenter opplysninger om eventuelle sykdommer og forsøker å forhindre at arvelige sykdommer, dersom de skulle oppstå, blir spredt ved avl. Avlsrådet arbeider for å beholde det karakteristiske ved dalmatineren i stadig nye

generasjoner. Selv om en anbefaling fra avlsrådet vedrørende en parring ikke er noen garanti for et vellykket resultat, gir det en sterkt økt sikkerhet.

Valpeformidlingen gir opplysninger om tilgjengelige valper. Ved henvendelse får du tilsendt et parringsskjema med endel opplysninger om foreldrene til de valpekull som er født og navn/adresse/telefon til oppdretter. Du kan også få opplysninger om planlagte parringer. Bruker du valpeformidlingen, er du trygg på at foreldrene tilfredsstillers klubbens krav til avlsdyr. Du kan også henvende deg til valpeformidlingen hvis du er interessert i å anskaffe deg en omplasseringshund.

Henvendelser:

Formann Arild Harjen: leder@dalmatinerklubben.no , tlf. 95 18 96 76

Formann i avlsrådet Kirsti Greibrokk: avlsradet@dalmatinerklubben.no , tlf. 90 82 10 95

Valpeformidler Eileen Strand: eileenaa@online.no, tlf: 90 53 16 89

Klubbens hjemmeside: www.dalmatinerklubben.no